

ՔՐԻՍՏԻՆԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Հայ-Ռուսական (Սլավոնական) համալսարանի ժուռնալիստիկայի տեսության և պատմության ամբիոնի հայցորդ

**ՉԼՄ - ՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ**

Արտահայտվելու ազատությունը կապված է Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպության (ԵԱՀԿ) բազմաթիվ փաստաթղթերով երաշխավորված լրատվամիջոցների ազատության հետ, որոնց կապակցությամբ Հայաստանը արտահայտել է իր համաձայնությունը: Լրատվամիջոցների գործունեության կարգավորման առաջնային նպատակը անկախ և բազմակարծիք լրատվամիջոցների խթանումն է՝ այդպիսով ապահովելով բնակչության՝ տարաբնույթ աղբյուրներից տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը:

Ցանկացած մարմին, որը լիազորված է կարգավորել լրատվամիջոցները, պետք է կառավարությունից ամբողջապես անկախ լինի և պաշտպանված լինի քաղաքական և գործարար շրջանակների միջամտությունից: Հանրային ծառայության հեռարձակումը ժողովրդավարությունների հիմնական գրավականներից է, որն անհրաժեշտ է ընտրությունների ազատությունն ու թափանցիկությունը ապահովելու, ատելություն պարունակող ելույթների դեմ պայքարի և երկրի փոքրամասնությունների մշակույթների պաշտպանության համար՝ տրամադրելով օբյեկտիվ լրատվություն և հեռարձակելով բարձրորակ ծրագրեր:

Ինչպես տեսնում ենք, ՉԼՄ-ները մի կողմից ենթարկվում են քաղաքական և տնտեսական վերնախավի, մյուս կողմից՝ շուկայում տիրող իրավիճակի ազդեցությանը: Բացի այդ, գոյություն ունեն մի շարք այլ, ոչ պակաս կարևոր գործոններ, որոնք այս կամ այն չափով ազդում են ՉԼՄ-ների զարգացման վրա, սակայն նշանակալից է մնում պետական մարմինների, քաղաքական ու տնտեսական վերնախավի ազդեցությունը: Կարելի է ասել, որ սրանք ներկայիս հասարակության առավել ազդեցիկ սոցիալական ինստիտուտներն են, քանզի հանրային կառավարման համակարգում հենց պետական կառուցվածքը, նրա արդյունավետությունը, ինչպես նաև ժամանակի ոգուն և զարգացման մակարդակին համապատասխան իրավական դաշտն է ի գործու անհրաժեշտ պայմաններ

ապահովել սոցիալական մյուս բոլոր ինստիտուտների գոյության և զարգացման համար: Վերնախավն իր հերթին դրական կամ բացասական ազդեցություն ունի մյուս ինստիտուտների վրա:

Բացի պետությունից և իրավունքից, տնտեսական և քաղաքական վերնախավից, նույնքան զորեղ և կարևոր, իսկ իր մատչելիության և ամենահաստատան շնորհիվ՝ նաև որպես առավել նշանակալից սոցիալական ինստիտուտ են ՉԼՄ-ները: Իրավական մշակույթը և գործող օրենսդրական դաշտը նույնպես կարող են պատշաճ պայմաններ ապահովել հանրային համակարգի զարգացման համար, սակայն միայն օրենքի առջև բոլորի հավասարության և համընդհանուր պատասխանատվության առկայության պարագայում:

Եթե խոսելու լինենք ՉԼՄ-ների վրա պետական մարմինների և քաղաքական վերնախավի ազդեցության և նրանց փոխհարաբերությունների կարգավորման մեխանիզմների մասին, ապա դրանք, ցավոք, չեն սահմանափակվում զուտ օրենսդրական միջամտությամբ: Նման երևույթները քիչ թե շատ հատուկ են գրեթե բոլոր երկրներին, որտեղ կոնկրետ ՉԼՄ-ների դերը և ազդեցությունը երկրի հասարակական գործընթացների վրա գործնականում հասցվում է նվազագույնի: Դա առավելապես նրանց ազատության, տնտեսական և քաղաքական անկախության ցածր մակարդակի արդյունք է:

Հայկական հեռուստաալիքների հեռարձակման տեխնիկական դադարի մասին անհավանական լուրերի վերջին ալիքն ավելորդ անգամ ընդգծեց, թե որքան խորը ճգնաժամում է հայտնվել մեր երկրի տեղեկատվական ոլորտը: Իսկ եթե հիշենք ավելի վաղ առաջացած խուճապը՝ ենթադրյալ ավերիչ երկրաշարժի շուրջ, մեր հանրահայտ հայրենակիցների մասին սևացնող հրապարակումների նոր թափ հավաքող տեղատարափը, և վերջապես, 2008 թ. մարտի 1-ի ողբերգությունից հետո այդպես էլ համարժեք գնահատականի չարժանացած աննախադեպ զեխությունը ՉԼՄ-ներում, իրադրությունը բավական տագնապալից կպատ-

www.lawinstitute.am

կերվի: Ինչ քայլեր են առաջարկվում՝ ի պատասխան այդ մարտահրավերների:

Այսօր նախադեպը չունեցող ակտիվություն է նկատվում Հայաստանի տեղեկատվական օրենսդրության ոլորտում: Շարունակ հայտնվում են գաղափարներ, օրինագծեր, որոնց հեղինակներն աղմկոտ «PR արշավներ են կազմակերպում»՝ խորը մտահոգություն դրսևորելով հայրենական լրագրության ազատության, հավաստիության և բարոյականության մակարդակի վերաբերյալ՝ առաջարկելով այդ մասնագիտությունը խցկել տարատեսակ կադապարների մեջ: Ըստ որում, եթե նախորդ տարիների օրենսդրական օրակարգը ձևավորվում էր երկրի միջազգային պարտավորություններով, ապա ներկայիս նախաձեռնությունները խորապես տեղական ծագում ունեն:

Հայկական ՁԼՄ-ներն իսկապես իրենց լավագույն ժամանակները չեն ապրում՝ էթիկայի գրված և չգրված կանոններին հետևելու իմաստով: Բայց դրա գլխավոր պատճառը իրենց՝ լրագրողների չարանեց խուսափումը չէ մասնագիտական ստանդարտներից: Այս օրվան մենք հասանք նախ և առաջ նպատակամղված քաղաքականության արդյունքում, որը, խորհրդային ժամանակների ծանր ժառանգության և տնտեսական օբյեկտիվ դժվարությունների հետ միասին, հանգեցրեց մամուլի՝ որպես ձեռնարկատիրական գործունեության ոլորտի և միաժամանակ քաղաքացիական հասարակության կարևորագույն ինստիտուտի ինքնուրույնության սահմանափակմանը: Հետապնդումները որոշ լրատվամիջոցների հանդեպ, ՁԼՄ-ների ապահասակարգայնացումը, որ նրանց ուղեկցում էր ամբողջ հետխորհրդային շրջանում, մամուլին գրեթե գրկել էին այլ ընտրությունից, բացի իշխանության և քաղաքական օլիգարխիական կլանների կցորդը դառնալուց կամ էլ ժամանցային բիզնես մտնելուց:

Այսօր էլ մարդիկ, ովքեր տարիներով անտարբեր նայել են (և շարունակում են նայել), թե ինչպես են մեր գործընկերների մտածողության մեջ քայլ առ քայլ այրվում խոսքի ազատության, խմբագրական անկախության սկզբունքների և սոցիալական պատասխանատվության մասին պատրանքները, որոշել են զբաղվել մամուլի ներկայացուցիչների վերադաստիարակությամբ: Պարզվում է, որ ՁԼՄ-ներին պարտադրված՝ քաղաքական ընդդիմախոսների նկատմամբ տարվող տեղեկատվական տեռորի, հաշիվները մաքրելու, աշխարհիս ուժեղների միջև քրեական «ռազմողակների» դեմ կարելի է պայքարել լրագրողների նկատմամբ ֆինանսական սանկցիաներ կիրառելով կամ օրենքում

նրանց իրավունքները և պարտականությունները սահմանելով:

Սի՞րե պարզ չէ. օրենքի առաջ շարքային կատարողների պատասխանատվության խստացումները չեն կանգնեցնի նրանց, ովքեր մամուլն օգտագործում են բացառապես բազմագույն «PR» իրականացնելու նպատակներով: Իսկ պահանջարկի առկայության պարագայում չի լինի նաև տեղեկատվական քիլերկամիկաձեռների պակաս, ովքեր չեն վարանի դատարանի առջև հայտնվելու ռիսկից՝ վճարովի գրպարտության, վիրավորանքի ու «կոմպրոմատի» տարածման համար:

Մեր դատաիրավական համակարգի համար ավանդական՝ օրենսդրության ընտրովի կիրառումը միմիայն դաշտը կմաքրի համարձակ, ոչ թե պատվեր կատարելու ծառայամտությամբ, այլ մասնագիտական խղճով առաջնորդվող լրագրողներից և, հավանաբար, կկարճացնի ընդդիմադիր պարբերականների լեզուն: Մեր ՁԼՄ-ների առանց այդ էլ համեստ դերը հասարակական-քաղաքական գործընթացներում՝ նման բարեփոխումների արդյունքում նվազագույնի կհասնի: Սակայն դրանից ՁԼՄ-ներն ավելի բարոյական և քաղաքացիների իրավունքները հարգող, անշուշտ, չեն դառնա: Ավելի շուտ՝ ընդհակառակը:

Ասվածն ամենևին չի նշանակում, որ տողերիս հեղինակը լրագրողների իրավական անպատժելիության ջատագովն է: Յուրաքանչյուր քաղաքացի պետք է ունենա ՁԼՄ-ների անբարեխիղճ գործողություններից իր պատիվն ու արժանապատվությունը պաշտպանելու իրավունք: Եվ ՀՀ գործող օրենսդրությունը դրա համար առաջարկում է որոշակի մեխանիզմներ: Ուրիշ բան, որ անվանարկումներից տուժածները հազվադեպ են օգտվում դրանցից՝ դատարանների հանդեպ անվստահության պատճառով:

Ներկայիս օրենսդրական տենդի առնչությամբ անհանգստությունը չի նշանակում նաև, որ օրենքներում ոչինչ պետք չէ փոխել: Մեր մամուլին վերաբերող օրենսդրության կատարելագործման ընթացքը պետք է լինի անընդհատ և հետևողական: Բայց դա պետք է տեղի ունենա հանուն բարելավման, այլ ոչ թե դրա նմանակման կամ որ ավելի վատ է՝ հետընթացի:

Արտահայտվելու ազատությունը վաղուց ճանաչվել է՝ որպես մարդու ամենահիմնական իրավունքներից մեկը: Դա հիմնարար նշանակություն ունի ժողովրդավարության գործառնության համար, անհրաժեշտ պայման է այլ իրավունքների իրականացման համար և ինքնին կազմում է մարդկային արժանա-

պատվության էական բաղադրիչը:

Հայաստանի Հանրապետությունը Միավորված ազգերի կազմակերպության անդամ է:

Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը (ՄԻՀՀ)՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնական փաստաթուղթը, որն ընդունվել է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր Ասամբլեայի կողմից 1948թ., արտահայտվելու ազատությունը պաշտպանում է 19-րդ հոդվածում տեղ գտած հետևյալ ձևակերպմամբ. «Յուրաքանչյուր ոք ունի համոզմունքների ազատության և դրանք անկաշկանդ արտահայտելու իրավունք. այդ իրավունքը ներառում է իր համոզմունքներին հավատարիմ մնալու ազատությունը և ցանկացած միջոցներով ու պետական սահմաններից անկախ իրազեկում և գաղափարներ որոնելու, ստանալու և տարածելու ազատությունը»¹:

Հայաստանի Հանրապետությունը Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպության (ԵԱՀԿ) անդամ է: Հելսինկյան եզրափակիչ ակտը հռչակում է, որ «մասնակից պետությունները պետք է հարգեն մարդու իրավունքները և հիմնարար ազատությունները՝ ներառյալ մտքի, խղճի, կրոնի կամ դավանանքի ազատությունը՝ անկախ ռասայական, սեռական, լեզվական կամ կրոնական հատկանիշներից: Նրանք պետք է խթանեն և խրախուսեն քաղաքացիական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային և մյուս իրավունքների ու ազատությունների արդյունավետ իրականացումը, որոնք բխում են մարդկային էակին ի ծնե բնորոշ արժանապատվությունից և անհրաժեշտ են նրա ազատ և անբողջական զարգացման համար»: Եզրափակիչ ակտը նաև սահմանում է, որ «մասնակից պետությունները պետք է գործեն Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի ... նպատակներին և սկզբունքներին համապատասխան»²:

Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (ՔՔԻՄԴ)³ Միավորված ազգերի կազմակերպության իրավաբանորեն պարտադիր պայմանագիր է և վավերացվել է Հայաստանի Հանրապետության կողմից: Այն արտահայտվելու ազատության իրավունքը երաշխավորում և հստակեցնում է 19-րդ հոդվածի տեքստում.

«1. Յուրաքանչյուր մարդ իրավունք ունի անարգել կերպով ունենալ իր կարծիքը:

2. Յուրաքանչյուր մարդ ունի իր կարծիքն ազատ արտահայտելու իրավունք. այդ իրավունքն ընդգրկում է անկախ պետական սահմաններից բանավոր, գրավոր

կամ մամուլի միջոցով կամ էլ զեղարվեստական ձևով արտահայտված կամ մի այլ ձևով սեփական ընտրությամբ ամեն տեսակի տեղեկատվություն ու գաղափարներ որոնելու, ստանալու և տարածելու ազատությունը»:

Մարդու իրավունքների կոմիտեն, որի հանդիպումները տեղի են ունենում Նյու Յորքում և Ժնևում, վերահսկողություն է իրականացնում Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի պատշաճ պահպանման նկատմամբ: Այն բաղկացած է փորձագետներից և լիազորված է քննարկել անհատների կողմից տրվող զանգատները, որոնցում նրանք բողոքում են դաշնագրով, ներառյալ 19-րդ հոդվածով սահմանված իրավունքների խախտման դեմ: Այդ կոմիտեն արձանագրել է. «Արտահայտվելու ազատության իրավունքը ժողովրդավարական հասարակությունում ունի առաջնահերթ կարևորություն»⁴:

Նման բնույթի հռչակագրերը բազմաթիվ են մարդու իրավունքների վերաբերյալ ողջ աշխարհում ընդունված դատական նախադեպերում: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն, օրինակ, ընդգծել է, որ «արտահայտվելու ազատությունը կազմում է ժողովրդավարական հասարակության կարևոր հիմքերից մեկը, դրա զարգացման և յուրաքանչյուր մարդու զարգացման համար անհրաժեշտ պայմաններից մեկը»⁵: Իրական ժողովրդավարությունը հնարավոր է միայն այն հասարակություններում, որտեղ տեղեկատվության և գաղափարների ազատ հոսքը թույլատրված է և երաշխավորված:

Արտահայտվելու ազատության երաշխիքը հատկապես կարևոր է լրատվամիջոցների հետ կապված հարցում: Այս աբսիուրդ նաև արտահայտվել է մարդու իրավունքների դատարանների ակտերում: Այս առումով պետք է նշել, որ մարդու իրավունքների պաշտպանության տարածաշրջանային երեք համակարգերը՝ Մարդու իրավունքների վերաբերյալ ամերիկյան կոնվենցիան⁶, Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան (ՄԻԵԿ)⁷ և Մարդու և ժողովուրդների իրավունքների վերաբերյալ աֆրիկյան խարտիան⁸, արտահայտել են լրատվամիջոցների ազատության և արտահայտվելու ազատության համընդհանուր նշանակությունը՝ որպես մարդու կենսական իրավունքներ: Նրանք իրապես պարունակում են միջազգային իրավունքի համընդհանուր ճանաչում ստացած սկզբունքներ: Նման կերպ նրանք ծառայում են որպես լրատվամիջոցների և արտահայտվելու ազատության

բովանդակության և կիրառության կարևոր համեմատելի օրինակներ և մասնավորապես կարող են օգտագործվել Հայաստանի Հանրապետության համար պարտադիր համարվող ԹԹԻՄԴ- 19-րդ հոդվածի մեկնաբանության հարցում:

Սա նշանակում է, որ պետություններից պահանջվում է ոչ միայն ձեռնպահ մնալ իրավունքները խախտելուց, այլ նաև ձեռնարկել դրական միջոցներ՝ ապահովելու համար հարգանքը իրավունքների, ներառյալ արտահայտվելու ազատության իրավունքի նկատմամբ: Փաստորեն, պետությունները պարտավոր են ստեղծել պայմաններ, որոնցում բազմազան և անկախ լրատվամիջոցները կարող են զարգանալ՝ դրանով իսկ բավարարելով բնակչության տեղեկատվության իրավունքը:

Չի կարելի կասկածի տակ դնել այն, որ արտահայտվելու ազատության իրավունքը բացարձակ չէ: Որոշակի հատուկ հանգամանքներում այն կարող է սահմանափակվել:

Այս իրավունքի հիմնարար բնույթի ուժով, այնուամենայնիվ, սահմանափակումները պետք է լինեն հստակ և որոշակի սահմանված՝ պետության օրենքի գերակայության սկզբունքներին համապատասխան: Ի լրումն, սահմանափակումները պետք է հետապնդեն օրինական նպատակներ, իրավունքը չի կարող սահմանափակվել միայն նրա համար, որ պնդումը կամ արտահայտությունը վիրավորական է, կամ որ այն մարտահրավեր է ընդունված գաղափարներին:

2002-ին հայկական լրատվամիջոցների մեծ մասն, անկախ քաղաքական կողմնորոշումներից, օբստրուկցիայի ենթարկեցին «Օր» թերթին այն բանի համար, որ վերջինս շրջանցել էր համընդհանուր բարոյական նորմերը: Սեր օրերում նման հրապարակումներն ընդունվում են արդեն շատ ավելի հանգիստ, առանց կոլեկտիվ գայրույթի ցուցադրության: Եւ որքան մենք բոլորս հապաղում ենք գործուն միջոցներից, այնքան ավելի բարդ իրավիճակների առջև կարող ենք կանգնել հետագայում:

Անշուշտ, «դեղին» մամուլին մրցունակ այլընտրանք ստեղծելու ջանքերը և պատվիրված նյութերի հրապարակումների զինադադարը զանգվածային հաղորդակցության ոլորտը չեն ազատի բամբասանքներ, սուտ կոմպրոմատներ, հայտնի մարդկանց անձնական կյանքի անհարկի մանրամասներ տարածելու և օգտագործելու սիրահարներից: Հարկ չկա մարդկությանը ստերիլիզացնելու փորձ անել, զրկել նրան պարսպ հետաքրքրասիրությունից և այլ «վնասակար»

սովորություններից ու ինֆորմացիոն պահանջմունքներից: Բայց թո՛ղ այդ պահանջմունքները բավարարվեն առանց կիրթ և բարոյապես առողջ հասարակություն ձևավորելու կոչված իշխանական շրջանակների, քաղաքական կուսակցությունների և այլ ինստիտուտների մասնակցության և դրանց կողմից խրախուսվելու:

Հանրությանը որակյալ, հավաստի տեղեկատվություն տալու ձգտում ունեցող ՁԼՄ-ների հակադրումը նրանց, ում համար սենսացիան ու սկանդալն ինքնանպատակ բաներ են, անհրաժեշտ պայման են ժամանակակից քաղաքակիրթ տեղեկատվական շուկայի ձևավորման համար: 19-րդ դարի վերջից սկսած՝ այդօրինակ տարբերակման արդյունավետ մեթոդ է համարվում ՁԼՄ-ների ինքնակարգավորումը: Պատասխանատու ժողովրդատիկական ձևավորել է թիկայի կանոններ և հասարակությանն ինքնակամ հաշվետու լինելու այլ մեխանիզմներ, մինչդեռ «դեղին» մամուլը սովորաբար նախընտրում է իրեն չկաշկանդել բարոյական պարտականություններով: Հայաստանում ինքնակարգավորման համակարգը սկսել է ձևավորվել ավելի քան երկու տարի առաջ, սակայն այսօր «որակյալի» տիտղոսին հավակնող առաջատար պարբերականների և հեռարձակող ընկերությունների մեծ մասն այս գործընթացին չի միացել: Այս պարագայում ինչպե՞ս չեզրակացնել, որ նրանց թիկունքում կանգնած թե իշխանամետ և թե ընդդիմադիր ճամբարի գործարար և քաղաքական էլիտան նախընտրում է ձեռքերն ազատ պահել կապանքներից և դեռ չի հասունացել մինչև այն գիտակցությունը, թե ՁԼՄ-ների համար ինչպիսի հետևանքների կարող է հանգեցնել մասնագիտական չափանիշների անտեսումը:

Լարենք մեր հիշողությունը և փորձերը մատների վրա հաշվել այն թերթերը, հեռուստա և ռադիոալիքները, որոնք իրական այլընտրանք են հանդիսանում նրանց, ովքեր ցեխ են շարտում անխտիր բոլորի և ամեն ինչի վրա և ծայրահեղ միտումնավորությամբ մեկնաբանում իրողությունները: Թվում է, մեր լրատվական դաշտի հանդեպ անզան ամենաբարյացակամ վերաբերմունքի պարագայում, մեկ ձեռքի մատները միանգամայն բավարար կլինեն այդ հաշվարկի համար: Մինչև վերջերս մենք մեզ հանգստացնում էինք այն բանով, որ օբյեկտիվության պակասը մասամբ փոխհատուցվում է տպագիր ՁԼՄ-ներում առկա բազմակարծությամբ, և որ տարաբնույթ պարբերականներին հետևող մարդիկ հնարավորություն ունեն իրենց համար կազմել դեպքերի և իրադարձությունների քիչ թե շատ հավասարակշիռ պատկեր: Յավոք, այսօր

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

մնան պնդումներ անելու համար լավատեսությունը գնալով պակասում է: Հասարակության ուժգնացող քաղաքական, գույքային, սոցիալական բեռնացումը պայմանավորում է արդեն ոչ թե պարզապես միևնույն փաստերի վերաբերյալ տարբեր հայացքների ձևավորումը, այլ փաստերի գրեթե լիակատար արհամարհումը՝ հանուն կանխապես ներկայացված գնահատականների և դիրքորոշումների հռչակման:

Հակառակորդին բարոյապես ոչնչացնելու (իսկ իրականում՝ ինքնառչնչացման) այս պայքարում հաղթողներ չեն լինում. գոհ է դառնում հասարակության հոգևոր, ինտելեկտուալ առողջությունը, իսկ փրկությունը՝ ՉԼՄ-ների անհրաժեշտ բեկումնային մասսայի ձևավորումն է, որն իր լսարանին կառաջարկի որակյալ տեղեկատվություն՝ որպես հակակշիռ հասարակական շահերից հեռու, նեղմիտ կարծրատիպերի և պիտակների: Ընդամին, կարևոր է, որ այդ ՉԼՄ-ները չխուսափեն օրախնդիր թեմաներից, արձագանքեն մարդկանց հուզող բոլոր գործընթացներին և իրադարձություններին: Հակառակ դեպքում նրանք դատապարտված են հայտնվելու ազդեցիկ ժուռնալիստիկայի ստվերում, որի համար ընտրված (կամ ուղղորդված) թիրախի գնդակոծումն իր գոյության միակ իմաստն է ու միջոցը: Հենց այլընտրանքն է ի վիճակի կլինի կանգնեցնել համաճարակը, այլ ոչ թե անբարեխիղճ մամուլն արմատախիլ անելու՝ միամիտ կամ որ ավելի վատ է՝ միանգամայն գիտակցված կոչերը: Հասարակական հարաբերությունների որոշ կոնստրուկտորների ծրագրերի կյանքի կոչումը, ովքեր հույս ունեն լրագրողական «ամենաթողությունն» օգտագործել գրաքննության այս կամ այն ձևերի, ռեպրեսիաների կիրառման նպատակով (հանդիսատեսների ծափահարությունների

ներքո), հնարավոր սցենարներից վատթարագույնն է: Լրատվամիջոցների օրենսդրության հետագա բարեփոխումը պետք է ուղղվի ոչ թե «դեղին» մամուլի դեմ պայքարին, այլ որակյալ, պրոֆեսիոնալ լրագրության ամրապնդմանը:

Գրությունը, որի մեջ հայտնվել է մեր տեղեկատվական ոլորտը, մոտ է «արտակարգին»: Իսկ մնան դեպքերում առանց իշխանական կառույցների շահագրգիռ մասնակցության՝ հնարավոր չէ գործը գլուխ բերել: Մանավանդ որ մեզ մոտ տեղեկատվական ամենաազդեցիկ միջոցը հանդիսացող հեռուստատեսությունը գտնվում է այդ կառույցների գրեթե լիակատար վերահսկողության ներքո: Եվ երբ այսուպեսկան նպատակներին հասնելու համար հեռուստատեսության հզոր ռեսուրսներն օգտագործվում են այնպես, ինչպես դա արվեց 2008-ի մարտին, դժվար է խուսափել մամուլի բարոյագրկումից, որն այսօր առկա է և այդքան մեծ մտահոգությունների առիթ է տալիս: Ինչ՞ու դրանից դասեր չքաղել և հասարակությանը չառաջարկել պրոֆեսիոնալ այնպիսի ստանդարտ, որը կարևորագույն խնդիրների քննարկումը կդնի քաղաքակիրթ հունի մեջ: Միգուցե արժե ռիսկի դիմել և գոնե մեկ-երկու առաջատար հեռուստաընկերություններում հրաժարվել թեմատիկ և անձնական սահմանափակումներից, ստեղծել հիրավի ազատ ամբիոն, որը հիմքից կզրկի անկյունից կամ բարիկաղի հետևից քար ու փտած ձվեր նետել սիրողներին: Չ՞է որ ՉԼՄ-ները՝ որպես ազգային արժեքները և իդեալները փոխանցող, վերջնականապես կորցնելը շատ ավելի վտանգավոր է պատասխանատու իշխանության համար, քան եթերը միանձնյա վերահսկելուց հրաժարվելը:

¹ Տե՛ս Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր Ասամբլեայի թիվ 217Ա (III) բանաձև, ընդունվել է 1948 թվականի դեկտեմբերի 10-ին, Ա/64, 39-42 էջերը: Անգլերեն լեզվով ամբողջական պաշտոնական տեքստը տե՛ս <http://www.un.org/Overview/rights.html> կայքում:

² Տե՛ս Հելսինկյան եզրափակիչ ակտի 7-րդ գլուխ:

³ Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրն ընդունվել է Գլխավոր Ասամբլեայի 1966 թվականի դեկտեմբերի 16-ի թիվ 2200 (XXI) բանաձևով: Ուժի մեջ է մտել 1976 թվականի մարտի 23-ին: Անգլերեն լեզվով ամբողջական պաշտոնական տեքստը տե՛ս ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի գրասենյակի կայքում՝ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm:

⁴ Տե՛ս Տաե-Հուն Պարկն ընդդեմ Կորեայի գործը, 20-րդ հոկտեմբերի, 1988 թ., հաղորդագրություն թիվ 628/1995, մաս 10.3:

⁵ Տե՛ս Հենդիսայդն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության գործը, 7-րդ դեկտեմբերի, 1976 թ., դիմում թիվ 5493/72, մաս 49: Անգլերեն լեզվով վճռի տեքստը կարելի է գտնել ՄԻԵԳ-ի կայքում՝ <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=&sessionid=4647705 &sk in=hudoc-en>:

⁶ Ընդունվել է 1969 թվականի նոյեմբերի 22-ին, ուժի մեջ է մտել 1978 թվականի հուլիսի 18-ին:

⁷ Ընդունվել է 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին, ուժի մեջ է մտել 1953 թ. սեպտեմբերի 3-ին:

⁸ Ընդունվել է 1981 թվականի հունիսի 26-ին, ուժի մեջ է մտել 1986 թվականի հոկտեմբերի 21-ին: